

7/45777

GÜNLÜDÜR
07/07/2026

İlgi : 25.06.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1882751 sayılı yazınız.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Ek: Soru Önergesi Cevabı

TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ SAYIN CEM AVŞAR'IN
7/45777 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

08.07.2024 tarihinde Dünyanın en büyük elektrikli araç üreticisi BYD ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında, BYD'nin Türkiye'de yatırım yapmasına yönelik anlaşma imzalanmıştır.

Bakanlık tarafından yapılan açıklamada "Çinli otomotiv deviyle imzalar Cumhurbaşkanlığı Dolmabahçe Çalışma Ofisi'nde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde, Sanayi ve Teknoloji Bakam Mehmet Fatih Kaçır ve BYD Yönetim Kurulu Başkanı Wang Chuanfu tarafından atıldı. Yapılan anlaşma çerçevesinde, BYD'nin Türkiye'de yaklaşık 1 milyar dolar yatırımla, yıllık 150.000 araç kapasiteli elektrikli ve şarj edilebilir hibrit otomobil üretim tesisi ile sürdürülebilir mobilite teknolojilerine yönelik Ar-Ge merkezi kurması öngörülüyor. 2026 sonunda üretime başlaması hedeflenen tesiste 5.000 kişiye kadar doğrudan istihdam sağlanması planlanıyor.", ifadelerle yer verilmiştir.

Bakan Kaçır; "Yeni teknolojileri ve Ar-Ge'yi Türkiye'ye getirme çabalarımız, ülkemizin yalnızca uluslararası yatırımlar için bir merkez değil, aynı zamanda bir inovasyon ve ileri yeşil teknoloji merkezi olma potansiyelini de vurgulamaktadır. Yeni nesil araçların yüksek yerli katma değerle üretimine yönelik bu yatırım, otomotiv sektörümüze güç katacak. Avrupa'nın en büyük üçüncü otomobil üreticisi olan Türkiye'de, 35 milyar doların üzerinde yıllık tutar ile ihracatın lider sektörü olan otomotiv sektöründe yeni nesil ve çevre dostu elektrikli araçlara yönelik dönüşümü öncelikli bir hedef olarak görüyoruz.", şeklinde konuşmuştur.

Ve bu kapsamda yapılan açıklamada "Türkiye'nin gelişen teknoloji ekosistemi, güçlü tedarikçi tabanı, olağanüstü konumu ve nitelikli iş gücü gibi sahip olduğu eşsiz avantajlar sayesinde, BYD'nin bu yeni üretim tesisine yaptığı yatırım, markanın yerel üretim yeteneklerini daha da geliştirmekte ve lojistik verimliliği artıracaktır. Bölgede yeni enerji araçlarına yönelik artan talebi karşılayarak Avrupa'daki tüketicilere ulaşmayı hedefliyoruz.", denilmiştir.

İmza töreni üzerinden geçen yaklaşık iki yıldan sonra Çinli otomotiv devi BYD Türkiye'de kurmayı planladığı bu üretim tesisini askıya alındığını açıklamıştır. Şirketin Başkan Yardımcısı Stella Li şu açıklamalarda bulundu: "Şu anda şirket olarak birinci önceliğimiz Macaristan pazarındaki yatırımlarımız. İkinci odak noktamız ise Avrupa genelinde üretim yapabileceğimiz ikinci bir tesis için uygun lokasyonu bulmak olacak." Stella Li, Londra'da Reuters'a verdiği özel röportajda, Türkiye'deki üretim tesisinin kurulum sürecinin durdurulduğunu ve üretime geçiş için belirlenmiş somut bir takvim bulunmadığını ifade etmiştir.

Bu gelişmelere karşın uzmanlar ve sektör temsilcileri göre yatırımın askıya alınmasının Türkiye açısından önemli ekonomik sonuçlar doğurabileceğini belirtmekte ve BYD'nin Türkiye'de gerçekleştirmeyi planladığı yatırımın sadece üretim açısından değil, vergi gelirleri ve otomotiv ekosistemi bakımından da stratejik önem taşıdığına dikkat çekmektedir.

Yatırımın gerçekleşmemesi halinde kamu mâliyesi açısından ciddi bir gelir kaybının ortaya çıkacağını söyleyen uzmanlar, araç başına oluşabilecek vergi kaybının 7 bin 500 ila 11 bin dolar arasında değişebileceğini ifade etmektedir. Uzmanların hesaplamalarına göre planlanan üretim kapasitesi dikkate alındığında yaklaşık 500 milyon dolarlık bir vergi kaybı söz konusu olduğu ve BYD'nin sözleşmeden doğabilecek yükümlülükleri ve olası cayma şartları çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir süreçle karşı karşıya olduğu belirtilmektedir.

BYD'nin Türkiye'de üretim yapmaması ve araçların yeniden Çin'den ithal edilmesi halinde maliyetlerin artabileceğini ifade eden sektör temsilcileri, bunun nihai satış fiyatlarına da yansıtacağını, BYD fiyat avantajıyla Türkiye pazarına ciddi şekilde nüfuz ettiği ve tüketiciyi markaya alıştırdığı ve bundan sonra araçların Çin'den gelmesi durumunda vergi ve lojistik maliyetlerinin etkisiyle fiyatlarda yüzde 25 ila 30 arasında artış görülebileceği belirtilmektedir.

Bu bağlamda;

Soru 1- Şirket ile Bakanlık arasında imzalanmış yatırım anlaşması kapsamında yatırım teşvikleri, vergi avantajı, arazi tahsisi ve kamu desteği içeren ne tür bir taahhüt veya iş birliği bulunmaktadır? Bu desteklerin toplam tutarı ne kadardır? Söz konusu anlaşmanın tarafları bağlayan hükümleri nelerdir? Bu kapsamda geçen iki yıllık süreçte neden bir adım atılmamış ve gerekli yatırımlar yapılmamıştır?

Soru 2- Şirketin, Türkiye'de yapmayı planladığı yatırımları askıya alma kararı ve gerekçesi tarafınıza resmi olarak bildirilmiş midir? Söz konusu karar ve gerekçe taraflar arasında yapılan sözleşme hükümleri bağlamında nasıl değerlendirilmektedir? Sözleşme hükümlerine aykırılık var mıdır?

Soru 3- Yıllık 150.000 araç kapasiteli elektrikli ve şarj edilebilir hibrit otomobil üretim tesisi ile sürdürülebilir mobilite teknolojilerine yönelik Ar-Ge merkezi kurması öngörülen ve 2026 sonunda üretime başlaması hedeflenen projede ne kadar yol alınmış ve yapılan yatırım miktarı nedir? Söz konusu kararla kamusal zarar olmuş mudur? Şayet oluşmuşsa miktarı nedir?

Soru 4- Söz konusu karar ve gerekçesi Bakanlığınız tarafından değerlendirilmiş midir? “Türkiye'nin elektrikli araç üretiminde bölgesel üs olacağı” yönünde yapılan açıklamalar ve teşviklere rağmen, BYD'nin yatırım kararını askıya almasını etkileyen -ekonomik, siyasi, hukuki ve bürokratik- ne tür etkenler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu durumun ülkemizin yatırım ortamına ilişkin oluşturabileceği uluslararası algıları bertaraf etmeye ilişkin hangi adımlar atılacaktır?

Soru 5- Söz konusu karar nedeniyle kaç kişilik doğrudan ve dolaylı istihdam kaybı öngörülmektedir? Bu hususta ne tür tedbirler alınması planlanmaktadır?

Soru 6- Son üç yılda yatırım yapacağını açıklayıp daha sonra yatırımını iptal eden veya faaliyetlerini sonlandıran teknoloji ve sanayi üreticisi yabancı yatırımcı sayısı kaçtır? Bunların ülke ve sektör bazlı dağılımı nasıldır?

Soru 7- Türkiye'nin yatırım ve ticaret ortamına ilişkin olarak şirket tarafından Bakanlığınıza iletilen herhangi bir talep, çekince veya eleştiri bulunmakta mıdır? Şayet varsa diğer paydaş kurumlarla bu hususta bir ortak çalışma yapılmış mıdır?

Soru 8- BYD yatırımının askıya alınmasının doğrudan ve dolaylı olarak istihdam, yan sanayi, uluslararası ticaret, yatırım algısı ve ihracat üzerindeki muhtemel etkilerine ilişkin diğer paydaş kurumlarla ortak bir değerlendirme yapılmış mıdır? Bu hususta hazırlanmış ortak bir etki analizi var mıdır? Ne tür ilave tedbirin alınması planlanmaktadır?

CEVAPLAR:

Bilindiği üzere, elektrikli araçların gelişimi ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile otomotiv sektöründe büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Sektörün bu dönüşüme adapte edilmesi ve doğabilecek fırsatların değerlendirilmesi, sektöre yönelik politikalarımızın odağında yer almaktadır. İçten yanmalı araçlarda olduğu gibi yeni gelişen elektrikli araçlarda da ülkemizin dünyanın önde gelen üretim üslerinden biri haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda, Bakanlığımız ve Hükümetimiz tarafından çok boyutlu bir strateji benimsenmiştir. Ülkemizde üretilen katma değerin artırılması, endüstrinin dönüşümünün hızlandırılması ve elektrikli araçlar alanında doğan fırsatın değerlendirilmesi için hayata geçirilen Togg projesi, bu stratejinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Togg projesi, Bakanlığımızın devam eden destekleri ve tüketicilerin teveccühü ile hedefleri doğrultusunda ilerlemektedir. Bununla birlikte, mevcut üreticilerin yeni model geliştirmeleri, kapasite artışları, Ar-Ge faaliyetleri ve yeni nesil araç yatırımları Bakanlığımız tarafından güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Mevcut üreticiler tarafından devreye alınan yeni nesil araç yatırımları, uygulanan bu politikanın etkinliğini ve somut neticelerini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, elektrikli araçlar alanında teknoloji ve üretim yetkinliğine sahip uluslararası oyuncuların yatırımlarının ülkemize çekilmesine de ulusal hedeflerimize ulaşma bakımından stratejik bir önem verilmektedir. Bu kapsamda da çeşitli küresel markaların ülkemizde üretimlerine yönelik çalışmalar kararlılıkla yürütülmektedir.

BYD'nin Manisa'da gerçekleştirmesi hedeflenen yatırım projesi, ülkemizde yeni nesil araç üretim kapasitesinin artırılması amacıyla, yatırımlara proje bazlı destek verilmesine dair teşvik mevzuatımızın çizdiği sınırlar dâhilinde; yatırımın niteliği, asgari şartları, proje takvimi, firmanın sorumlulukları ve taahhütleri tanımlanarak destek kapsamına alınmıştır. Yatırımın öngörülen şekilde tamamlanmasına ilişkin olarak yatırım teşvik mevzuatının öngördüğü çerçevede izleme ve denetim faaliyetleri ile gerekli idari işlemler, Bakanlığımızca eksiksiz olarak yerine getirilmektedir.

Yatırımın öngörülen şekilde tamamlanmasına ilişkin olarak yatırım teşvik mevzuatının öngördüğü çerçevede izleme ve denetim Teşvik sistemimiz kapsamında desteklenen yatırımların öngörülen şekilde tamamlanmaması durumunda, sağlanan teşviklerin geri ödenmesine yönelik hususlar ile yatırımcılara uygulanacak diğer müeyyideler ise mevzuatımızda düzenlenmiştir. Bu müeyyideler, bahse konu yatırım için de geçerlidir. Bununla birlikte, tüm süreçlerde kamunun hak ve menfaatleri güçlü şekilde teminat altına alınmıştır.